

Het graf van Pinkus Rosenthal te Pervijze

We schrijven de laatste dagen van mei 1940. Op 10 mei is voor België de oorlog uitgebroken met de inval van Duitse troepen die vanaf dan als een pletwals over ons land trekken. België maakt kennis met de 'Blitzkrieg'.

Een stroom van duizenden en duizenden vluchtelingen komt op gang richting West-Vlaanderen. Belgische troepen proberen met Franse steun de Duitse opmars te stuiten, tevergeefs. Op 26 mei maakt Pervijze kennis met de gruwel van de oorlog. Belgische troepen staan opgesteld in de Nieuwpoortstraat terwijl de stroom vluchtelingen richting Nieuwpoort trekt. Rond 17u duiken plots enkele Duitse vliegtuigen op die boven de kerk een bocht maken richting Nieuwpoortstraat. Genadeloos nemen ze de weerloze Belgische troepen en honderden vluchtelingen onder vuur met een onbeschrijfelijke chaos tot gevolg. Talrijke soldaten blijven dood achter en ook verschillende burgers laten tijdens die korte beschieting het leven. De gekwetsten worden in allerijl naar het klooster gebracht waar ze de eerste zorgen ontvangen.

Niet iedereen die het klooster haalt, blijft ook in leven. Op 29 mei sterft **Pinkus Rosenthal** in het klooster. Hij wordt begraven op het kerkhof van Pervijze aan de kant van het klooster.

Daags na de beschieting te Pervijze, op 27 mei, begint rond 7 's morgens een bombardement op Diksmuide. Gedurende ongeveer 3 uur worden talrijke brandbommen afgeworpen. Tien inwoners van Diksmuide sterven die dag.

Op 28 mei capituleert het Belgische leger, niet opgewassen tegen de Duitse overmacht. Ondertussen zijn er nog overall Franse troepen aanwezig die verder blijven vechten. Zij zullen pas halverwege juni 1940 om een wapenstilstand vragen.

Op 29 mei staan bij het gehucht Scheewege twee Franse kanonnen opgesteld die vuren naar de oprukkende Duitsers richting Diksmuide. Een Duits verkenningsvliegtuig cirkelt boven de Franse stelling terwijl nog steeds een ontelbaar aantal vluchtelingen op weg is van Diksmuide richting Pervijze. Het verkenningsvliegtuig geeft de Franse coördinaten door aan Duitse stellingen voorbij Diksmuide. Ze openen het vuur en zowel de Franse kanonnen als de straat nabij Scheewege worden getroffen. Acht Franse soldaten sterven ter plaatse en ook een moeder met haar twee kinderen is bij de slachtoffers.

De moeder en haar twee kinderen worden begraven te Oostkerke. Het zijn **Künzler Gisela**, Silberklank Charles en Silberklank Silvain.

Het graf van Gisela Künzler en haar twee kinderen te Oostkerke

Pinkus Rosenthal in 1920

Zoals de namen al laten vermoeden zijn zowel Pinkus Rosenthal als Gisela Künzler en haar twee kinderen van Joodse afkomst. Met behulp van de Antwerpse immigratiedossiers zijn we erin geslaagd terug te vinden wie ze waren, wat hun verhaal was voor ze te Pervijze aan hun einde kwamen en wat het lot was van hun familieleden tijdens de verdere duur van de Duitse bezetting.

DE FAMILIE VAN PINKUS ROSENTHAL

De Oostenrijkse Jood Pinkus Rosenthal, geboren op 6 mei 1894 te Sanok in Oostenrijk als zoon van Isaak en Macza Hönig, vestigt zich op 20 november 1920 te Antwerpen in de Somersstraat 21. Hij is diamantslijper en zijn vorige woonplaats was de Blasiusstraat 30 in Amsterdam (NL). Zijn ouders wonen op dat ogenblik reeds in België, in de Bleekhofstraat 34 te

Borgerhout. Zijn vader Isaak is afkomstig van Zmigrod in het westen van Polen en zijn moeder werd net als hijzelf geboren te Sanok in Oostenrijk.

Als we spreken van Oostenrijk in die tijd dan hebben we het over Oostenrijk-Hongarije van tussen beide wereldoorlogen. Het grondgebied van deze monarchie bestond toen uit het hedendaagse Oostenrijk, Hongarije, Bosnië-Herzegowina, Kroatië, Tsjechië, Slowakije en Slovenië en ook nog uit delen van Italië, Montenegro, Roemenië, Servië, Oekraïne en tenslotte Polen. Sanok was gelegen in wat nu het uiterste zuiden van Polen is. Het was niet de eerste keer dat hij te België verbleef.

Zijn handtekening op een formulier van 1920

Reeds in de periode van 1910 tot 5 augustus 1914 woonde hij te Borgerhout in de Montensstraat 79. Waarschijnlijk kwam hij in 1910 met zijn ouders aan in België. Toen hij op 5 augustus 1914 België verliet was dit voor het oorlogsgeweld dat was uitgebroken bij de inval van de Duitse troepen in Gemmenich daags voordien.

Pinkus Rosenthal is op het ogenblik van zijn aankomst in Antwerpen niet in het bezit van een geldig paspoort en hij ondertekent het formulier van aankomst bij de politie van Antwerpen op 26 december 1920 als Pinkus Rosenthal.

In januari 1920 moet Pinkus het Belgisch grondgebied verlaten, zijn verblijfsvergunning is verstreken. Hij krijgt acht dagen de tijd om België te verlaten via de grenspost van Hergenrath, een deelgemeente van Kelmis in de provincie Luik. Op 31 januari krijgt hij te Antwerpen een reispas die acht dagen geldig is en die hem de mogelijkheid geeft om naar Amsterdam te reizen. Dat formulier geeft ook een fysieke beschrijving van hem. Hij is 1,63 m, heeft zwart haar en zwarte wenkbrauwen, bruine ogen, een scherpe neus, een ronde kin, een ovaal aangezicht en een gezonde huidskleur. Daarop verlaat hij België en gaat terug te Amsterdam wonen. Tussen 5

Pinkus Rosenthal in 1934

januari 1928 en januari 1932 woont hij opnieuw in Borgerhout, in de Marinusstraat 12 bij zijn broer Herman. Later wijkt hij uit naar Duitsland wat blijkt uit een nieuw immigratieformulier van 18 mei 1934 als hij opnieuw te Antwerpen aankomt in december 1933. Zijn vorige verblijfplaats was Lothringenstrasse 25 in Berlijn.

In Duitsland is het politiek klimaat ondertussen dermate geëvolueerd dat het er voor Joden niet langer veilig is. Op 30 januari 1933 komt Adolf Hitler er als rijkskanselier aan de macht en dit is het startsein voor de Jodenvervolging. Zoals we in het fragment op volgende bladzijde zien, geeft Pinkus Rosenthal als reden van uitwijking uit Duitsland naar België de bedreigingen der Nazi's op. Ondertussen heeft hij er ook een maand gevangenisstraf op zitten.

11. Is hij politiek uitgeweken.	Belanghebbenden zyn Duitschland ontvlucht wegens bedreigingen der nazis.
12. Gerdag, bestaansmidelen, gerechtelijk verleden in België of in het buitenland.	Heeft een maand gevangenisstraf ondergeen in Duitschland, wegens verbod op uitvoer van geld naar België.
13. Is hij voornemens meer dan 6 maanden in België te verblijv.	Bevestigend.
14. Opmerkingen.	Wonen er.- Oefenen geen beroep uit en, zyn zinnens hier handel te dryven.- Beweren ongeveer 200.000fr. te bezitten, geplaatst op Belgische banken.- Antwerpen, den 26 Mei 1934.- De Adjunkt-Politiecommissaris opziener, GEZIEN De Commissaris van Politie <i>[Handtekening]</i>

Ondertussen is hij in 1932 of 1933 gehuwd met Klara Wiesenfeld. Zij is 8 jaar jonger dan hem, geboren te Dukla in Polen op 4 mei 1902. Zij woonde voorheen nog niet in België. Het koppel vestigt zich in de Lange van Ruusbroeckstraat 28.

Klara Wiesenfeld

Op 13 juni 1934 krijgt het hoofdcommissariaat van politie van Antwerpen van het ministerie van Justitie echter een schrijven dat Pinkus en Klara binnen de 15 dagen het land moeten verlaten. Geven ze geen gevolg aan dit uitwijzingsbevel, dan moeten ze aangehouden worden. Op 29 juni volgt echter een schrijven in de omgekeerde richting dat zegt dat 'als gevolg aan een nieuw onderzoek de Heer Burgemeester van oordeel is dat de uitdrijving van de echtelingen Rosenthal-Wiesenfeld niet langer gewenst is. Deze vreemdelingen zijn Duitschland ontvlucht wegens de jodenvervolgingen en durven er niet meer terugkeren'.

Hun onzekere situatie is hiermee van de baan en in november 1934 doen beiden een aanvraag voor een Belgische identiteitskaart wat op 24 november wordt toegestaan. Ondertussen is Klara in verwachting en op 9 februari 1935 wordt hun eerste kindje, Marcel, geboren in de Lange Van Ruusbroeckstraat 28.

Uit een politieverslag van 15 augustus 1936 vernemen we dat Pinkus (nu schrijft hij zijn voornaam telkens als Pinkas) in de Isabellalei 142 woont 'met vrouw en kind op een kwartier met eigen meubelen aan 350 Fr in de maand'. Hij is zelfstandig diamantkoopman samen met zijn broer Herman die nog steeds te Borgerhout woont in de Marinusstraat 12. In februari 1940 is deze toestand nog onveranderd.

Dan breekt de oorlog uit en Pinkas vlucht met zijn echtgenote en kind voor de Duitse overrompeling, een vlucht die voor hem eindigt in Pervijze op 29 mei 1940.

De bezetting van België is compleet, Klara en zoon Marcel keren terug naar Antwerpen en laten het graf van hun echtgenoot en vader achter in het verre Pervijze. Nooit zullen ze nog de gelegenheid hebben Pervijze en het graf van Pinkas te bezoeken. In augustus 1940 wordt nevenstaand document opgemaakt door de adjunct politiecommissaris van Antwerpen:

De kostwinner in het gezin is weggefallen en de weduwe van Pinkas zinkt weg in de armoede en moet het hebben van steun

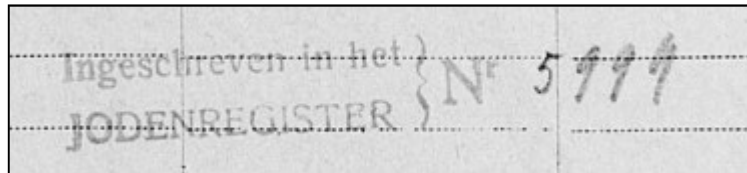
Handelende ingevolga kantschrift
Nr I64.508, uitgaande van den heer Hoofdpolitiecommissaris T/S (Vreemdelingenbureel) in datum van 15 April 1940, brengen ter kennis dat: ROSTENTHAL, Pinkas, geboren te Sanok (Pol) op 6 Mei 1894, Isabellalei nr 142, volgens bekomen inlichtingen, overleden is op 29 Mei 1940, te Pervyse. Zyne echtgenote WIESENFELT, Clara, geboren te Dukla (Pol) op 3.5.1903, is nog woonachtig Isabellalei nr 142, op 'een kwartier met eigen meubelen aan 175 Fr in de maand; deze oefent alhier geen beroep uit, en verklaart ondersteund te worden door den Openbaren Onderstand, om in haar onderhoud te voorzien.

1. Naam en voornamen van het in België verblijvend gezinshoofd : **W I E S E N F E L D Klara**
Plaats en dag van geboorte : **Sanok(Pol), den 6.5.1894**
2. Samenstelling van het gezin en inkomsten van ieder van de leden van dat gezin, die onder hetzelfde dak wonen : **Vrouw en Kind, 88 Franken steun per week.**

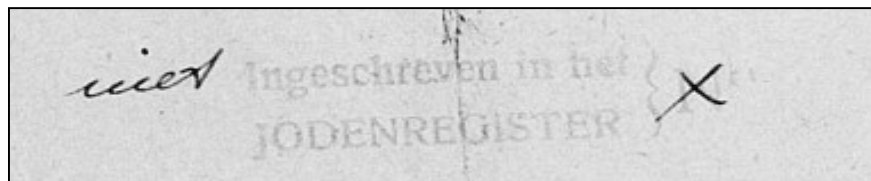
NAAM EN VOORNAMEN	LEEFTIJD	BEROEP OF BEZIGHEID	INKOMSTEN LOONEN, ENZ.
W I E S E N F E L D Klara	38 Jaar	Zonder	88 Fr steun
vrouw van ROSENTHAL Pinkus			per week,
R O S E N T H A L Marcel	5 Jaar	Zonder	

De kleine Marcel Rosenthal

De melding dat Klara ingeschreven is in het Jodenregister

De niet-inschrijving van Marcel in het Jodenregister

zoals mag blijken uit een 'Verklaring van onvermogen' gedateerd op 8 oktober 1940 (zie volgende bladzijde). Ze ontvangt 88 frank steun per week voor haarzelf en haar kind.

Op 10 februari 1941 laat Klara Antwerpen voor wat het is en ze verhuist naar Schaarbeek, naar de Haechtsesteenweg 594. Het formulier meldt echter ook dat ze ingeschreven is in het Jodenregister, een voorbode van onheil van een nog veel ergere orde.

Ook haar zoon Marcel wordt ingeschreven te Schaarbeek op hetzelfde adres maar eigenaardig, hij wordt niet ingeschreven in het Jodenregister.

Wat er verder gebeurde met Klara en haar zontje is voorspelbaar.

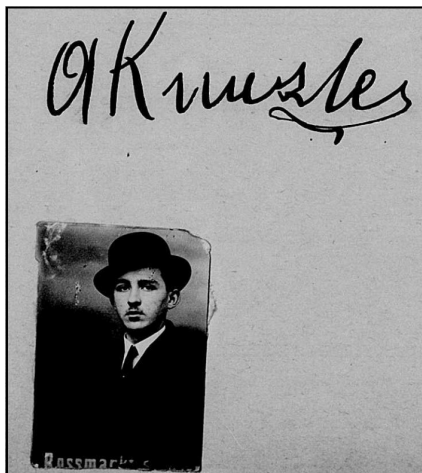
Ondertussen werden verschillende verordeningen uitgevaardigd die het leven van de Joden zuur maken. Zo mochten ze bijvoorbeeld 's avonds hun huis niet meer verlaten, mochten de kinderen niet meer naar school en werden ze verplicht tot het dragen van de Jodenster. Dat alles was echter slechts de voorbode van de 'Endlösung', de eindoplossing die de Nazi's zagen voor het zogenaamde 'Jodenprobleem'. Op 11 juni 1942 gaf Adolf Eichmann het bevel te starten met de deportatie van de Joden.

Vanaf eind juli werd de Dossinkazerne van Mechelen ingericht als verzamel- en doorgangskamp, ideaal gelegen voor het uitvoeren van hun verwerpelijke plannen. Mechelen ligt tussen Antwerpen en Brussel, de twee steden waar het overgrote deel van de Joden wonen, er is een goederenspoorweg vlak naast het kamp waardoor de gevangenen direct en ongezien naar de treinwagons konden worden geleid.

Ook Klara en de kleine Marcel konden niet ontsnappen aan deze volkerenmoord. Marcel stierf op zevenjarige leeftijd in 1942 te Auschwitz. Zijn moeder zal hetzelfde lot ondergaan hebben maar van haar werden geen gegevens teruggevonden, evenmin van de ouders en broer van Pinkus Rosenthal die op 29 mei 1940 stierf in het klooster van Pervijze en wiens graf nog steeds bestaat te Pervijze.

De familie van Gisela Künzler

Op 20 november 1910 komt Fabian Taube, weduwe van Künzler Kelman aan te Antwerpen. Ze vestigt zich in de Memlingstraat 2 met haar twee kinderen. Zij is de dochter van Hersch Künzler die reeds overleden is en van

Abraham Künzler in 1923

Lea Trauberg die in de kleine gemeente Bukowsko in Oostenrijk-Hongarije (nu Polen) woont. Ze werd geboren in Mosciska eveneens in Oostenrijk Hongarije in juli 1864 en ze huwde op 7 juli 1881 met Kelman Künzler. Uit dat huwelijk werden twee kinderen geboren die samen met hun moeder in 1910 aankomen in Antwerpen. Het zijn Gisela, geboren op 11 februari 1895 in Dukla en haar broer Abraham geboren op 7 januari 1898 eveneens te Dukla. Opmerkelijk is dat zij net als Klara Wiesenfeld, de echtgenote van Pinkus Rosenthal die we hiervoor onder de loupe namen, geboren werden te Dukla. We mogen er zeker van zijn dat beide families elkaar zullen gekend hebben.

Vanaf augustus 1914 verlaten ze Antwerpen en zoeken ze veiliger oorden op in Nederland.

De broer van Gisela, Abraham Künzler (nieuwe schrijfwijze van de naam) zoekt zoals vele van de Antwerpse Joden zijn toekomst in de diamantnijverheid en hij wordt diamantkoopman. In die hoedanigheid trekt hij in januari 1922 naar New York waar hij blijft tot april 1923. Op 27 april komt hij terug aan te Antwerpen en gaat hij wonen in de Brialmontlei 53.

In november 1923 komt ook moeder Fabian Taube terug naar België. Ze komt van Scheveningen (NL) wonen te Borgerhout in november 1923 en vanaf 31 januari 1925 woont ze opnieuw te Antwerpen in de Van den Nestlei 22.

Op dit formulier van de immigratiediensten staat nog het volgende belangrijk fragment vermeld:

Gisela Künzler in 1925

'Fabian Taube woont met hare dochter Künzler Gisela, Van den Nestlei

22, op een kwartier dat gehuurd is door Silberklang Emmanuel die er ook woont maar beweert dat er tusschen hem en deze personen geene liefde of andere betrekkingen bestaan dan gewone kennis. Fabian verklaart dat zij leeft van het geld dat hare zonen haar uit Amerika zenden'. (get. Antwerpen 13/02/1925)

Emmanuel Silberklang

Op dezelfde dag werd ook Gisela Künzler terug ingeschreven in Antwerpen op hetzelfde adres als haar moeder en Emmanuel Silberklang, eigenaar van het pand.

Wie was Emmanuel Silberklang? Hij kwam samen met zijn vader Moise (of Mozes) Zilberklank, diamanthandelaar, en zijn moeder Dwoira Rubin op 24 mei 1909 in de Lange van Ruusbroeckstaat 42 wonen. Zijn ouders waren toen beiden 50 jaar en hadden de Russische nationaliteit. Emmanuel was de jongste van drie kinderen die meekwamen naar Antwerpen. Er was Zilberklank Rifke geboren in Rusland in 1887, Chama eveneens geboren in Rusland in 1888 en tenslotte Emmanuel geboren in Amsterdam op 19 mei 1894. Tot hun verhuis naar Antwerpen woonden ze in Amsterdam.

Hirsch Silberklang en Natalia Dunkelblum

Moses en Dwoira hadden nog een oudere zoon Hirsch, geboren in Warschau (Polen) in 1886, die ondertussen op eigen benen stond en in Amsterdam bleef wonen. Hij vestigde zich op 28 augustus 1913 in Antwerpen als diamantkoopman en huwde er op 7 oktober 1913 met Natalie Dunkelblum. Ze woonden in de Lange Van Ruusbroeckstraat 48, drie huizen verwijderd van waar zijn ouders sedert 1909 woonden. In augustus 1914 vluchtte hij met zijn vrouw en boreling Sylvain, geboren in juni 1914, naar Nederland. Zijn ouders deden met hun kinderen Rifke, Chama en Emmanuel net hetzelfde.

Emmanuel en Gisela in 1927

Vanaf 21 september 1920 woonde Emmanuel opnieuw te Antwerpen, in de Hoveniersstraat 18. Zijn ouders bleven voorlopig in Amsterdam. Ondertussen oefende Emmanuel het beroep van diamantkliever uit.

Zo komen we op het ogenblik dat Emmanuel Silberklang enkele jaren later, in 1925 een woning had op het adres Van den Nestlei 22 waar ook Fabian Taube en haar dochter Gisela Künzler gingen wonen zonder dat er van 'liefde of andere betrekkingen' sprake was.

In die periode zal Gisela gehuwd zijn met een zekere Osias Tannenbaum. Dit huwelijk hield echter niet lang stand en al gauw sprong de vonk over tussen Emmanuel Silberklang, de huiseigenaar en Gisela. Op 25 juni 1926 werd hun eerste zoon Charles geboren. Daar ze op dat ogenblik nog niet gehuwd waren, werd het kind

d o o r

Woont er by de gehuwde dochter ZILBERKLANK, Emmanuel-KUNZLER, Gisela. Zy doet niets en wordt door de kinderen onderhouden. Antwerpen, 18.6.34. De adjt.com. van politie,

Attestatie dat de moeder van Gisela nog steeds bij haar dochter inwoont

Emmanuel erkend als zijn zoon en het was pas op 15 februari 1927 dat ze in het huwelijk traden.

Tussen 1928 en 1934 hadden Emmanuel en Gisela en de nog steeds inwonende moeder van Gisela, verschillende adressen in Antwerpen en Borgerhout en vanaf 3 september 1939 woonden ze in de Velodroomstraat te Berchem. Op 18 juli 1929 was het gezin van Emmanuel en Gisela uitgebreid met een tweede zoon Silvain en op 3 oktober 1934 met een derde zoon Henri.

Dan breekt de oorlog opnieuw uit en slaan Emmanuel, Gisela met hun drie kinderen op de vlucht en komen ze op 29 mei 1940 terecht op de baan tussen Diksmuide en Pervijze waar het noodlot toeslaat. Gisela en haar twee kinderen Charles en Silvain worden gedood tijdens Duitse beschietingen. Ze krijgen hun laatste rustplaats op het kerkhof van Oostkerke.

C.R. 5106

KONINKRIJK BELGIË
STAD ANTWERPEN
Hoofdcantoor van Politie
Vreemdelingenbureau
N° 623

V. N°
Antwerpen van aanhoud
Inlichtingsbulletijn betreffende
Vreemdelingen

Inlichtingen tot vaststelling van de identiteit van de vreemdeling	NAAM en VOORNAMEN	DATUM en PLAATS van GEBORTE	HUIDIGE VERBLIJFPLAATS	NATIONALITEIT
den vreemdeling	ZILBERKLANK Emmanuel	Amsterdam 19 Mei 1894	(Ned) Antwerpen Loosplaats n°1	Vaderlandsloos Russisch vluchteling
Weduwnaar van: zijrechtgenoot:	KUNZLER Gisela	Dukla (Pol) II Februari 1895	Overleden te 29/5/1940	Oostkerke

14.

Opmerkingen.

Is in bezit der Identiteitskaart n°26001, afgeleverd te Berchem op 16/11/39 geldig tot 16/11/41
Telbewys afgeleverd te Berchem op 9/10/39.
Arbeidsvergunning Model C. n°63895, afgeleverd te Antwerpen op 6/9/37, door de Burgemeester, geldig tot Onbepaalde duur in hoedanigheid van diamantkliever.
Woont er met zyn zoon. Is diamantkliever van beroep thans werkloos, eh verklaart voorlopig te leven van het geld dat hy bezit
Antwerpen den 30 September 1940

Karolina Szternberg

Emmanuel keert ontredderd terug naar Berchem en gaat op 20 augustus 1940 opnieuw te Antwerpen wonen, samen met zijn enige nog levende zoon Henri. Onderstaand formulier wordt opgemaakt.

Het laatste wat we van Emmanuel Zilberklang in Antwerpen vernemen is dat hij op 5 juli 1941 hertrouwt met Karolina Szternberg. Zij is 10 jaar jonger dan hem en werd geboren in de Poolse hoofdstad Warschau.

Na het bevel door Eichmann voor de start van de deportatie van Joden, beginnen de Duitsers vanaf eind juli 1942 met het opsporen en gevangen nemen van de Joden en worden ze via de Dossin-kazerne in Mechelen systematisch gedeporteerd naar de verschillende uitroeiingskampen. De familieleden van Emmanuel Zilberklang en wijlen Gisela Künzler kunnen niet ontsnappen. Een overzicht.

Moses Zilberklang, de vader van Emmanuel, sterft op 15 april 1945 in Sobibor, waar zijn vrouw Dwoira Rubin omkwam is niet bekend.

Hun kinderen, de broers en zusters van Emmanuel, treffen hetzelfde lot. Zijn oudste zuster Rachel sterft in Bergen-Belsen op 15 april 1945, Rebekka en Chana datum en plaats onbekend, zijn broer Hirsch sterft in Auschwitz op 22 september 1943. Emmanuel werd met zijn jongste zoon Henri en zijn tweede echtgenote Karolina Szternberg eveneens naar Auschwitz gedeporteerd maar hun datum van overlijden is onbekend.

Ondertussen rusten de vrouw van Emmanuel Silberklang en twee van hun kinderen op het kerkhof van Oostkerke.

Restaurantie van de kruisjes in 2005

In de decennia na de oorlog raakten de drie kruisjes op het kerkhof van Oostkerke in verval en na verloop van tijd waren zelfs de naamplaatjes verdwenen. In 2005 nam NSB-voorzitter Roger Riekaert het initiatief om deze in ere te herstellen. Na raadpleging van het register van de Burgerlijke Stand van Oostkerke door stadsarchivaris Chris Vandewalle konden de namen achterhaald worden en werden nieuwe naamplaatjes gemaakt. Op 19 september 2005 gebeurde er een korte plechtigheid op het kerkhof en werden de in eer herstelde kruisjes gezegend door priester Vindevogel.

Tijdens de plechtigheid op 19 september 2005 was er een ruime vertegenwoordiging van verschillende NSB-afdelingen

Bronnen

- <https://familysearch.org/search/collection/2023926> - Dossiers 129970 en 164508